

Specialiųjų tyrimų tarnyba (STT) parengė pagrindinių korupcijos rizikų apžvalgą savivaldybių valdomų įmonių (SVĮ) veikloje. Apžvalgoje atskleidžiamos 2014–2019 m. korupcijos rizikos analizėse nustatytos pažeidžiamiausios sritys viešuosiuose pirkimuose ir įmonių valdyme. Apibendrinus 13 STT atliktų analizių duomenis nustatyta, kad SVĮ pasigendama didesnio dėmesio viešųjų pirkimų planavimui, aiškos valdybos narių, vadovų skyrimo tvarkos bei viešų ir privačių interesų derinimo.

„Šios apžvalgos tikslas ne tik apibendrinti, kokios pagrindinės korupcijos rizikos SVĮ veikloje, bet ir paskatinti SVĮ, jas kontroliuojančias savivaldybes, kitas viešojo sektoriaus įstaigas ir įmones imtis reikiamų veiksmų antikorpucinei aplinkai kurti. Apžvalgoje pateikiamos įžvalgos gali būti naudingos esamiems ir naujiems savivaldybių ir SVĮ vadovams, už korupcijos prevenciją atsakingiems asmenims, siekiantiems teisingai įvertinti, aptikti ir valdyti galimas korupcijos rizikas, didinti SVĮ atsakingumą bei skaidrumą“, – sako Rūta Kaziliūnaitė, Korupcijos prevencijos valdybos viršininkė.

Trūksta SVĮ dėmesio viešųjų pirkimų planavimui

Nustatyta, kad nepakankamai reglamentuotas SVĮ viešųjų pirkimų inicijavimas ir planavimas galėjo būti neigiamas kryptingam įmonių lėšų paskirstymui ir vykdymui, tinkamam pirkimo vertės apskaičiavimui ir pakankamai konkurencingo pirkimo būdo pasirinkimui.

Pastebėta, kad dėl panašių prekių įsigijimo inicijuoti atskiri pirkimai, kurie sudarė didelę administracinę naštą ir sukėlė pagrįstų abejonių, ar buvo tinkamai įvertinta galimybė tos pačios rūšies prekes įsigyti vieno pirkimo metu.

Ne visais atvejais užtikrinama tiekėjų konkurencija ir procedūrų skaidrumas, nepakankamai efektyvus interesų konfliktų valdymas ir prevencija. Nustatyta, kad prekės, paslaugos arba darbai įsigijami apklausus tik vieną tiekėją arba kai kreipiamasi į tris tiekėjus, tačiau tik vienas iš jų vykdo reikiamą veiklą ar veikia toje vietovėje.

Neaiškus SVĮ valdybos narių ir vadovų skyrimas, viešų ir privačių interesų valdymas

Atliekant korupcijos rizikos analizes buvo pasigendama reglamentuotos tvarkos ir aiškių motyvų dėl valstybės tarnautojų atrankos. Neaišku, pagal kokius gebėjimus, dalykines ir asmenines savybes, motyvaciją, profesinę ar darbo patirtį buvo atrinkti tam tikri savivaldybių administracijos valstybės tarnautojai į jų valdomų bendrovių valdybas.

Įvertinus analizuotas situacijas, pastebėta, kad nebuvo užtikrintas skaidrus vadovaujančių asmenų atrankos procesas. Be konkurso skiriant asmenis į pareigas pirmenybė galimai

teikta susiformavusioms pažintims ar kitokiems asmeniniams ryšiams – tai sudarė korupcijos riziką.

Negana to, dažnai nesilaikyta Korupcijos prevencijos įstatymo ir nesikreipta į STT dėl informacijos apie asmenis, siekiančius eiti bendrovių vadovų pareigas.

Kai kuriais atvejais įmonėse buvo nustatyta nepotizmo rizikos požymių. Pavyzdžiui, analizės atlikimo metu vienoje iš savivaldybės valdomų įmonių dirbo daugiau nei 20% darbuotojų, kurie buvo susiję giminystės ryšiais.

Pastebėtas ir neefektyvus įmonių vadovų viešųjų ir privačių interesų derinimo nuostatų vykdymas bei kontrolė. Nustatyti atvejai, kai, pavyzdžiui, savivaldybės administracijos direktoriaus pavaduotojo tėvai buvo vienos privataus kapitalo įmonės akcininkai ir valdybos nariai, o ši įmonė vienu metu buvo didžiausia savivaldybės valdomos įmonės biokuro tiekėja.

Ne visada užtikrinamos skaidrios vadovų atlyginimo, priedų skyrimo procedūros, nereglamentuotas laikinai įmonių vadovų pareigas einančių asmenų darbo apmokėjimas, todėl įmonių valdybos skirtingai sprendė laikinai vadovų pareigas einančių asmenų darbo apmokėjimo klausimus.

Visą SVĮ pagrindinių korupcijos rizikų apžvalgą rasite čia – <https://www.stt.lt/lt/naujienos/?cat=1&nid=3073>

Tikimasi, kad SVĮ korupcijos rizikų apžvalga bus naudinga metodinė priemonė, kartu su Antikorupcijos aplinkos viešajame sektoriuje kūrimo ir įgyvendinimo vadovu ir Antikorupcijos vadovu verslui.

